

АСОЦІАЛЬНІ ЯВИЩА В УКРАЇНІ У ДЕМОГРАФІЧНОМУ ВИМІРІ¹

У монографії викладено результати комплексного демографічного дослідження асоціальних явищ в Україні та їх наслідків, відображено широке коло проблем, пов'язаних із високою поширеністю асоціальних явищ та їх негативним впливом на якісні характеристики населення, насамперед на стан здоров'я і смертність. Розглянуто теоретико-методологічні питання дослідження соціальних патологій і пропонується авторське бачення генези та чинників їх виникнення у трансформаційний період. Зокрема, асоціальні явища розглядаються як наслідок дефіциту соціального капіталу в умовах поглиблення соціально-економічної нерівності, а їх основним критерієм-ознакою є міра негативного впливу на якісні характеристики населення.

Виділено кілька груп асоціальних явищ та проведена оцінка пов'язаних з ними демографічних втрат, виміряно внесок окремих соціально детермінованих причин смерті у тривалість життя в Україні. Охарактеризовано деструктивний вплив процесу маргіналізації населення та його окремих проявів (бездомність, безпритульність, жебракування). Проаналізовано тенденції у поширеності вживання психоактивних речовин і пов'язаної з ним захворюваності; виконано оцінку алкогольно залежної смертності й розкриті основні фактори, що сприяють формуванню її високого рівня; визначено детермінанти залучення до тютюнопаління та проаналізовано структурні особливості тютюнозалежної смертності. Висвітлюються тенденції перебігу епідемій ВІЛ/СНІДу і туберкульозу та їх вплив на демографічну динаміку. У монографії також проаналізовано наслідки поширеності ризикованої сексуальної поведінки та пов'язаних з нею репродуктивних втрат, а саме захворювань, які передаються статевим шляхом, та абортів; проведено моделювання взаємозв'язків між абортами та дітонародженнями. Досліджується соціальна диференціація стану здоров'я та смертності населення.

Монографію завершує аналіз можливостей протидії поширенню асоціальних явищ в Україні, розробка ключових принципів й основних напрямів політики щодо запобігання асоціальним явищам і зменшення шкоди від них.

Для демографів, представників суміжних із демографією наук й усіх, хто цікавиться соціально-демографічною проблематикою.

Н. М. ЛЕВЧУК,
кандидат економічних наук,
Інститут демографії та соціальних
досліджень ім. М. В. Птухи НАН України

¹ Левчук Н. М. Асоціальні явища в Україні у демографічному вимірі: монографія / Н. М. Левчук; відпов. ред. д.е.н., проф. В. С. Стешенко. — К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2011. — 492 с.